



VISITES A LA MANRESA DESCONEGUDA

Festa Major 2023

SANT FRANCESC D'església i convent a escola



Manresa
Ciutat Mil·lenària



SANT FRANCESC

D'església i convent a escola

El 1623 els frares mínims de Sant Francesc de Paula van demanar autorització per instal·lar-se a la ciutat. El Comú els va autoritzar a venir malgrat l'oposició de dominics i carmelites.

El 1625 els consellers van cedir als frares un terreny dins dels murs pel cantó de ponent “*des de la cantonada més avall del carrer Santa Maria, fins a la muralla tocant al portal de Lleyda*”. El terreny era situat en una era de trillar, anomenada Codina i els horts veïns, en l'angle que formaven els murs de la ciutat al Sud-oest del límit de la població davant la porta dita de Lleida i després de Sant Francesc.

Mentre es projectava el convent es va aixecar una capella provisional que va començar a funcionar el 1626.

L'església

Com que la capella es va fer petita els frares mínims van construir una església que va ser projectada per l'arquitecte de l'orde de Sant Francesc fra Joan Font. El 1638 se'n va posar la primera pedra i l'obra no es va acabar fins al 1679. Al cap de quatre anys va ser consagrada.

Es tracta d'una església d'una sola nau de quasi trenta metres de llarg i nou i mig d'ample; amb cinc arcs torals i vuit capelles laterals –quatre a cada costat– amb voltes d'aresta, construïda amb pilars i murs de pedra i voltes de maó. A sobre les capelles hi ha una galeria al nivell del cor, situat al final de la nau central. A l'altre extrem, la nau acaba amb un absis rodó amb cambril.

A la tercera capella de l'esquerra, es

venerava un crucifix de mida natural sota la protecció del qual, des de 1817 estava la Reial Confraria de la Santa Creu, coneguda com la dels “Tremendos”.

A la façana principal, l'accés es fa a través d'un atri de tres arcs rodons, al damunt dels quals hi ha uns finestrals neoromànics i una rosassa. Dins l'atri, destaca el portal barroc que es conserva de l'època de la construcció de l'edifici i presenta dues pilastres que sobresurten del mur, un capitell en el seu coronament sobre el qual es recolza un arquitrav amb dos medallons als costats, la data 18 de juny de 1641 i un medalló central amb l'anagrama dels mínims i la paraula CHARITAS. Al damunt un frontó tallat amb una petita capella on hi havia la imatge de Sant Francesc de Pàdua.

A la porta es pot llegir EJERCITO del ESTE, VESTUARIO, ALMACEN No 1. que fa referència a un informe del Servei d'informació de la República sobre possibles objectius militars com a magatzem de material de guerra.

La façana lateral –que dona al carrer Campanes– és quasi cega.

El campanar es va construir a finals del segle XIX amb una campana que hi havia a l'església de sant Miquel. A la vegada l'església era molt transformada per l'arquitecte Bernat Pejoan, que hi introduí la decoració d'estil neoromànic.

En aquestes obres de reforma i decoració de l'església es va fer l'atri a la façana i una gran obertura amb la doble funció de finestra i rosassa i arcuacions



Altar major de l'església amb pintures de Francesc Morell que van ser cremades a la Setmana Tràgica (1909) (Arxiu Pere Puig)

cegues de disseny modernista al cor i sobre les naus laterals. Més endavant es va construir el cambril i l'altar major, amb pintures de Francesc Morell, que van ser cremades durant la Setmana Tràgica (1909), quan l'església i el convent van patir greus desperfectes.

Després de la guerra civil, l'església va fer les funcions de parròquia de Sant Pere Màrtir, que havia estat enderrocada el 1936, fins que es va obrir l'església de Crist Rei el 1957.

Sense culte, el 1978, l'església va ser adquirida per l'Orfeó Manresa com a auditori. Després d'uns anys de funcionament

l'entitat va cedir el 1982 l'església a l'Ajuntament de Manresa. Darrerament, s'ha actualitzat la cessió de l'edifici a l'ajuntament i s'han iniciat obres de rehabilitació, començant per la coberta, per tornar a obrir l'edifici i dotar-lo de nous usos.

El convent

Inicialment es va construir un edifici annex a l'església amb vuit cel·les totes elles amb sala, alcova, un petit espai d'estada i un armari encastrat per la roba i els llibres, cobertes amb volta de ceràmica revestida amb guix blanc.

El claustre quadrat en el seu perímetre interior es va edificar posteriorment, entre aquest cos edificat i l'església i es va acabar d'obrar el 1683.

El 1821, durant el Trienni Liberal, el convent va ser suprimit i els frares mínims es van traslladar al convent de Barcelona, vuit frares van tornar al cap de poc, però amb la desamortització (1835) es van veure obligats a abandonar el convent perquè eren menys de dotze, que era el nombre mínim per mantenir-se una comunitat. Va començar una època d'abandonament i d'ús militar com a dipòsit d'artilleria. L'ajuntament de la ciutat, el 1847, va sol·licitar a l'Estat, que aleshores n'era el propietari, disposar del Convent de l'Ordre dels Mínims per utilitzar-lo com a presó pública, però va funcionar poc temps.

L'escola

El 1848 el convent el van ocupar les monges de l'Ensenyança. Un orde re-

ligiós, dedicat a l'ensenyament, arribat uns anys abans a la ciutat i que finalment es va establir en aquest punt.

Les monges ensenyaven feines de la casa a més de lectura, escriptura, aritmètica i doctrina cristina. Hi havia alumnes pensionistes o internes que vivien al convent i externes que només anaven a classes gratuïtes. Molt aviat l'escola va créixer i van augmentar el nombre de monges a la vegada que el 1885 es construïa el gran edifici del carrer Campanes, al costat de l'església. A primers del XX hi havia noies internes del Bages però també del Berguedà, Solsonès, Anoia, Segarra i Urgell.

El 20 de juliol de 1936 les monges van abandonar la casa i durant la guerra va funcionar com a escola laica, el Grup Escolar Cardener 4. Al pis superior de la residència del carrer Campanes es van allotjar refugiats de guerra procedents d'Astúries.

Però el 1938 l'edifici fou confiscat com a centre d'ús militar.

El 1940 es van reprendre les classes a càrrec de les Monges de l'Ensenyança. Al llarg dels anys, les monges es van encarregar de la restauració i la millora de l'edifici del carrer Campanes, van construir dues piscines al pati de l'escola, una d'infantil i una

altra per joves i adults només obertes a les dones i una capella interna per les alumnes.

L'any 1968 un canvi radical general de la funció social de les monges de l'Ensenyança va fer que tanquessin l'escola del carrer Campanes i una part de la comunitat es traslladés a viure en barris obrers com la Mion. Una altra part de la comunitat marxava de Manresa.

Del 1968 al 1975, a tocar la muralla, hi va haver la guarderia infantil l'Alba, gestionada per Càritas Manresa.

El curs 1969-70 el Col·legi Badia-Solé va llogar les instal·lacions amb opció de compra per impartir EGB, BUP i COU i ensenyaments professionals.

El 1980 el matrimoni Badia Solé tanca l'escola i al cap de tres anys es torna a obrir, amb una part del professorat, sota el nom de Col·legi Sant Francesc. Al cap de poc el col·legi va fer fallida i va ser comprat tot el complex educatiu per l'escola Joviat que el curs 1986-87 obria Joviat 2 amb estudis d'infantil, primària i secundària.

El curs 2023-24 aquest edifici i els ensenyaments que s'imparteixen passen a ser escola pública a mans del Departament d'Educació de la Generalitat, sota la denominació Institut-Escola Manresa. ■

ORGANITZAT PER: Ajuntament de Manresa

AMB LA COL·LABORACIÓ DE: Centre d'Estudis del Bages, Fundació Turisme i Fires de Manresa, Institut Escola Manresa

TEXT: Francesc Comas Closas (a partir del treball *Mirades a l'antiga església de Sant Francesc, Seguint el fil de la seva història i del conjunt que en formava part* de Joan Escalé i Lluís Pique)

FOTOGRAFIA DE PORTADA: façana de l'església de sant Francesc (Genís Sàez)